

การถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

โดย

สำนักงานเกษตรอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

กรมส่งเสริมการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

๑. ประวัติความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ

ประธานศูนย์	นางพิสมัย ชูศักดิ์	อายุ ๖๒ ปี
ที่ตั้งศูนย์	๓๕ หมู่ ๑๐ ตำบลประดู่ยืน อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี	
พิกัด	Latitude ๑๕.๔๕๔๘๔๓ Longitude ๙๙.๖๖๘๑๗๔	
	๔๗P X ๕๗๑๖๘๑ Y ๑๗๐๘๗๔๖	
แรงงานภาคการเกษตร	๓ คน	
เบอร์โทร	๐๘๑-๗๔๐๓๓๐๗	

๑.๒ สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่การเกษตรของนางพิสมัย ชูศักดิ์ เป็นพื้นที่ราบ มีลักษณะดินเป็นดินเหนียว ร้อยละ ๔๐ ดินร่วนทราย ร้อยละ ๔๐ และดินทรายแป้ง ร้อยละ ๒๐ อยู่ในเขตความเหมาะสมมากสำหรับการปลูกข้าว (S๑) น้ำใช้เพื่อการเกษตรประกอบด้วย น้ำจากระบบชลประทาน สระน้ำ ๑ ลูกและบ่อบาดาล ๑ บ่อ จึงมีน้ำเพียงพอสำหรับการทำการเกษตรตลอดทั้งปี

๑.๓ แนวคิดในการทำการเกษตร

นางพิสมัย ชูศักดิ์ เกิดในครอบครัวของเกษตรกรที่มีใจรักและความมุ่งมั่นในการทำการเกษตร โดยช่วยสามีประกอบอาชีพการงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันมีกิจกรรมการเกษตรประกอบด้วย การทำนาข้าวจำนวน 17 ไร่ เลี้ยงควาย 22 ตัว ไร่ เลี้ยงเป็ด 1,000 ตัว นอกจากนี้ยังทำการเกษตรแบบผสมผสานทั้งปลูกพืชผัก ไม้ผล และเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ กบ ในพื้นที่ส่วนที่เหลือ ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะต้องประสบพบเจอกับปัญหาอุปสรรคด้านการเกษตรโดยเฉพาะปัญหารายได้และราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว แต่ด้วยความอดทนต่อสู้ไม่ท้อถอยของนางพิสมัย ชูศักดิ์ ก็สามารถแก้ไขปัญหาและผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ จนทำให้ได้รับการยกย่องเป็นเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และต้นแบบแปลงเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์แนวทางการแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในชุมชนและผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงาน รวมถึงการผลักดันให้เกิดอาชีพเสริมแก่เกษตรกร รวมตัวเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน

๒. แรงจูงใจในการทำการเกษตร

๒.๑ มีความสนใจในการทำการเกษตรตลอดวัย จึงรวมตัวเกษตรกรในพื้นที่จัดตั้งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลประดู่ยืน และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลประดู่ยืน

๒.๒ มีรายได้ในการทำการเกษตรเพิ่มขึ้น จากการลดต้นทุนการผลิต ผลิตต่อไร่ที่สูง ดินดี มีความเหมาะสมในการผลิตข้าว และพืชชนิดต่าง ๆ

๒.๓ มีแหล่งน้ำและปริมาณที่เพียงพอในการทำการเกษตรตลอดปี

๒.๔ เพื่อการผลิตข้าวที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย GAP

๒.๕ เพื่อสุขภาพที่ดีทั้งเกษตรกรต้นแบบ ครอบครัว และผู้บริโภค

๓. วิธีการดำเนินงาน (กระบวนการ ขั้นตอน ในการผลิตข้าวปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ)

- ๓.๑ การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักวิชาการ (กรมการข้าว)
- ๓.๒ การผลิตข้าวตามมาตรฐานความปลอดภัย GAP (กรมการข้าว)
- ๓.๓ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน)
- ๓.๔ การผลิตปุ๋ยหมัก ฮอร์โมน และปลูกพืชหมุนเวียนตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน (กรมพัฒนาที่ดิน)
- ๓.๕ การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานที่เน้นการใช้ชีวภัณฑ์และสารชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี หากจำเป็นต้องใช้สารเคมีต้องใช้ใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- ๓.๖ การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- ๓.๗ การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น การไถกลบ ทำอาหารสัตว์ และปุ๋ยหมัก เป็นต้น และที่สำคัญ ไม่เผาพื้นที่การเกษตร
- ๓.๘ การพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- ๓.๙ การสีข้าวปลอดภัยเพื่อบริโภค
- ๓.๑๐ การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และบัญชีฟาร์ม (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ๔.๑ เกษตรกรต้นแบบมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรกว่าสามสิบปี
- ๔.๒ มีความมุ่งมั่น มานะอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
- ๔.๓ มีความช่างสังเกต และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ
- ๔.๔ มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรมาใช้ในพื้นที่ เช่น โดรนการเกษตร การทำนาแบบลุ่มตอซัง เป็นต้น
- ๔.๕ มีความภาคภูมิใจในอาชีพการเกษตร
- ๔.๖ มีเครือข่ายด้านการเกษตรที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีการเกษตร ทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

- ๕.๑ ศัตรูพืช
 - ๕.๑.๑ แมลงศัตรูข้าว เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แมลงสิง และแมลงบัว
 - ๕.๑.๒ โรคข้าว เช่น โรคใบไหม้

แก้ไขโดย การสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ ประเมินสถานการณ์ในการจัดการศัตรูข้าว และเน้นการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
 - ๕.๒ การจัดการในกระบวนการผลิตข้าว
 - ๕.๒.๑ การใส่ปุ๋ยไม่สอดคล้องกับความต้องการของข้าวในแต่ละระยะ
 - ๕.๒.๒ การเก็บเกี่ยวในระยะที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากไม่สามารถนัดหมายรถเกี่ยวนาได้ตามเวลาที่กำหนด

แก้ไขโดย การจัดทำปฏิทินการปลูกข้าว กำหนดช่วงระยะเวลาการใส่ปุ๋ยตามหลักวิชาการ การจัดทำบัญชีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวข้าวทั้งของตนเอง และสมาชิก เพื่อแจ้งนัดหมายผู้ประกอบการรถเกี่ยว หรือเข้าระบบออนไลน์ เพื่อหาแหล่งผู้ให้บริการทางการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มทางเลือกในการจัดการผลผลิต
 - ๕.๓ ดินบางส่วนเป็นดินร่วนทรายและดินทรายปน ซึ่งมิอินทรีย์วัตถุต่ำจึงมีธาตุอาหารในปริมาณที่น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของพืชในการเจริญเติบโต
- แก้ไขโดย การใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักใส่ในแปลงปลูกข้าวบริเวณดังกล่าว เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินและเพิ่มจุลินทรีย์ในดิน รวมถึงการใช้ฮอร์โมนไข่ น้ำหมัก พด.๒ และปุ๋ยน้ำฉีดพ่นทางใบ

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

๖.๑ เกิดความสามัคคีของคนในชุมชนจากการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

๖.๒ มีรายได้เพิ่มขึ้น จากลดต้นทุนการผลิตที่ลดลง ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้น การสีข้าวสารเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย

๖.๓ มีการบริหารจัดการน้ำอย่างรู้คุณค่า ปลุกพืชหมุนเวียนที่ใช้น้ำน้อย และไถกลบเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

๖.๔ ผลผลิตข้าวที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย GAP

๖.๕ กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลเกษตรกรรมต้นแบบ ครอบครัว และผู้บริโภคมีสุขภาพที่ดี ทั้งยังรักษาระบบนิเวศในพื้นที่การเกษตร

๗. การขยายผลสู่เกษตรกร อื่น ๆ

๗.๑ มีฐานเรียนรู้ สาธิตวิธีดำเนินการด้านการเกษตร ดังนี้

๗.๑.๑ การผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ และผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

๗.๑.๒ ฐานเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง (ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เป็ด กบ ควาย และปลูกป่า ๓ ระดับ)

๗.๑.๓ การทำบัญชีครัวเรือน

๗.๑.๔ การแปรรูปข้าว (สีข้าวสาร)

๗.๑.๕ การพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (คัดเมล็ดพันธุ์ข้าว)

๗.๒ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรอื่น ๆ ที่มีความสนใจ

๗.๓ มีแปลงสาธิตลดต้นทุนการผลิตข้าว

สถานที่ถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ทีมงานผู้ถอดบทเรียน

๑. นายชัยยุทธ พุทธิจัน	เกษตรอำเภอลานสัก	สำนักงานเกษตรอำเภอลานสัก
๒. นางสาววรรณ อมลินภิรม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรอำเภอลานสัก
๓. นายวิจิตกมล จันทรมณี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานเกษตรอำเภอลานสัก

ผู้รับการถอดบทเรียน

นางพิสมัย ชูศักดิ์	ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
--------------------	--

ภาพกิจกรรมการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอสามโก้ จังหวัดอุทัยธานี

